

**Г. М. КАЛЕТНИК, доктор економічних наук, професор,
академік НААН**

А. А. ДЮК, кандидат економічних наук

Розвиток кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі

Мета статті - теоретико-методично з емпіричними оцінками охарактеризувати засади розвитку кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі.

Методика дослідження. Серед використаних методів: абстрактно-логічний - для визначення сутності та засад організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання з урахуванням чинника координації в аграрній сфері; порівняльного аналізу - для з'ясування організаційної структури суб'єктів господарювання досліджуваної сфери; прогностичний - для оцінювання перспективності розвитку енергетичної кооперації у досягненні енергетичного добробуту в сільському розвитку.

Результати дослідження. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі. Встановлено роль енергетичних кооперативів у формуванні енергетичного добробуту сільських громад.

Елементи наукової новизни. Визначено методичний зв'язок організаційно-економічної соціалізації підприємництва із кооперацією як чинників збалансування економічних та соціальних інтересів у системі сільського розвитку; пріоритетів покращення відносин у системі соціально-побутового обслуговування населення; організаційних умов активізації використання відновлюваних джерел енергії при формуванні енергетичного добробуту на селі.

Практична значущість. Визначено практичні умови й особливості розвитку кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі. Систематизовано теоретико-методичні характеристики зв'язку енергетичної кооперації із формуванням системи енергоефективного сільського розвитку, що практично передбачає активну участь сільських жителів в організації самозабезпечення енергетичними ресурсами через механізми участі у створенні та забезпеченні функціонування енергетичних кооперативів. Доведено, що кооперація є важливим структурним механізмом досягнення енергоефективності господарювання. Табл.: 1. Бібліогр.: 24.

Ключові слова: соціалізація; енергетичний кооператив; організаційно-економічна соціалізація; підприємницьке господарювання; соціальне підприємництво.

Калетнік Григорій Миколайович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, завідувач кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, президент Вінницького національного аграрного університету (21000, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

E-mail: rector@vsau.org

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

Дюк Анна Андріївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

E-mail: annaduke@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-6480-0558>

Постановка проблеми. Динамізм перетворень умов сільського розвитку з державно-регламентованих на конкурентні змушує людей активно переорієнтовуватися на широкі застосування підприємницьких підходів до вирішення економічних, соціальних, енергетичних, екологічних та багатьох інших проблем. Формуються спеціалізовані структури коаліційного характеру, а також організації, що спеціалізуються на виконанні соціальної місії - це, зокрема, соціальні під-

приємства, кооперативи різних сфер діяльності, включаючи енергетичну.

Сучасні умови й мотивації життєдіяльності людини характеризуються наявністю низки проблем, які активують мотивації набуття новітніх підходів та створення організаційно-економічних механізмів господарського обміну для їх вирішення. Фундаментальною значимістю вирізняється енергетична проблема, яка повсякчас загострюється. Одним із найбільш доступних, з одного боку, а з іншого - інституційно спроможних механізмів її вирішення, зокрема на селі, враховуючи віт-

© Г. М. Калетнік, А. А. Дюк, 2020

чизняну специфіку й потенціал, виступає механізм кооперації. У цілому енергетична проблема, особливо на побутовому рівні в системі сільського розвитку з огляду на економічну оцінку статусів, стала соціальною. Вирішувати її потрібно, що дає підстави для з'ясування важливості енергетичної кооперації в науково-практичному аспекті. Науково-практична важливість цього питання очевидна, адже концептуальна модель вирішення енергетичної проблеми в сучасному українському селі базується на принципах сталого розвитку й інклюзивності.

Відповідно коопераційний контекст розвитку підприємницького господарювання постає одним із пріоритетних у різних сферах сільського розвитку. Участь підприємницьких формувань, спеціалізованих кооперативів у вирішенні енергетичної проблеми на селі розглядається нами як один із найбільш прийнятних механізмів досягнення Цілей сталого розвитку ООН на період до 2030 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем розвитку кооперації в національному аграрному секторі і на селі серед науковців набули поширення, проте енергетичний аспект кооперування залишається недостатньо вивченим. Пізнання проблеми, яка тут піднімається, становлять теоретичні положення з основ економіки, соціальної ефективності господарювання, підприємництва і кооперації, соціалізації економічних відносин та сталого розвитку. Серед науковців, у публікаціях яких розкриваються питання, що теоретично, методологічно й емпірично співвідносяться з предметною областю розвитку кооперації, підприємництва, організаційно-економічної соціалізації господарювання, виокремлюються: С. Бородаєвський [1], М. Вебер [2], З. Галушка [3], І. Гончарук [4, 5], С. Івашина [9], Ю. Лупенко [13-15], М. Малік [14-16], Й. Шумпетер [17], М. Юнус [18], П. Яхно [19], О. Шпикуляк [14, 16, 20, 23, 24] та інші [8, 20, 23, 24].

Базовою у розкритті теоретичних основ піднятого питання виступає категорія соціалізації, що, на переконання З. І. Галушки, з чим погоджуємося «...розглядається як надання економічним процесам соціального змісту..., передбачає засвоєння та використання суб'єктами господарювання специфічної системи знань, цінностей і норм, необхідних для успішного функціонування еко-

номіки та задоволення потреб учасників економічних відносин на сучасному рівні» [3, с. 6]. Кооператив найперше відповідає соціально спрямованій моделі господарювання, адже інклюзивно поєднує економічну та соціальну складові з пріоритетом досягнення добробуту, наприклад енергетичного. Проте важливою постає організаційно-економічна соціалізація, щодо визначення якої запропоновано контекст поєднання організаційного, економічного й соціального начала, на чому акцентується увага в публікаціях [6, 7, 10-12], та співвідноситься з більш предметними дослідженнями проблематики розвитку кооперації на селі [13-16], а також в енергетичній сфері [4, 5, 22].

Вважаємо, що кооперативи економічно найменш конкурентоспроможні структури, проте найбільш соціально спрямовані. Вони демонструють інституційну спроможність реалізовувати більшість аспектів організаційно-економічної соціалізації підприємництва у формуванні суспільного добробуту - енергетичний серед яких слугує одним із значимих. Зауважимо, що на сьогодні й у процесі організаційно-економічних трансформацій на селі розвиток кооперації, поширення кооперативів (як соціально спрямованих, соціально ефективних структур) являє собою значиму науково-практичну проблему. Серед переліку кооперативних спроможностей розвиток енергетичних кооперативів - найбільш інноваційна для національного сільського розвитку.

Аналіз динаміки еволюції та концептуальних засад підприємництва, підприємницького господарювання дає підстави для твердження, що в історичному контексті відбувається його організаційно-економічна соціалізація. Соціальні аспекти підприємництва спершу не знаходили узгоджувального розуміння серед представників класичної економічної науки, проте пріоритет соціалізації підприємницької діяльності було відзначено у соціології, що знайшло відображення в економічній теорії, через проникнення соціальних ефектів у господарську практику. Завдяки напрацюванням М. Вебера поширилися ідеї міждисциплінарного пізнання підприємництва - поєднання не лише економічної ідеології, а й соціальної, що означає організаційно-економічну соціалізацію господарювання. Пріоритетність такої конструкції вивчення проблеми очевидна, адже «господарство і суспільство» [2] нерозривно

взаємодіють, створюються і функціонують підприємства різних типів, а вироблені ними товари-послуги соціалізуються споживанням, забезпечуючи соціальні ефекти суспільного добробуту.

У довідковій літературі зазначається, що кооперативи - це організації, завдяки яким відбувається економічна соціалізація підприємництва через залучення підприємливих індивідів до спільного вирішення проблем. Тим паче, що кооперація - добровільне об'єднання власності (різних суб'єктів і форм) та праці для досягнення спільних цілей у різних сферах господарської діяльності, а також система економічних відносин, які при цьому розвиваються [8, с. 372]; кооперативне підприємство (кооператив) - добровільне об'єднання індивідуальних виробників на основі кооперативної власності..., або ж «автономна асоціація осіб, які добровільно об'єдналися з метою задоволення своїх економічних, соціальних і культурних потреб і прагнень за допомогою підприємства, що перебуває у спільному володінні й управляється демократично» [8, с. 370-371].

Кооперативна форма економічної соціалізації підприємництва реалізується у виробничій (виробничі кооперативи) та обслуговуючій (обслуговуючі) сферах. Тобто кооперація - «це один з основних складників саморегулювання ринку, способів захисту інтересів суб'єктів малого підприємництва» [14, с. 107], що відповідає одному з основних завдань кооперації «підвищення життєвого рівня членів кооперативів, захист їх майнових інтересів і соціальних прав» [16, с. 79]. У такій формі виділяється її роль в організаційно-економічній соціалізації підприємницького господарювання. Так, С. Бородаєвський зазначив, що: «Кооперація уявляє з себе третю форму співробітництва в економічному житті, а саме таку форму його, яка шляхом об'єднання окремих осіб стремить поліпшити умови існування населення та ступнево усунути негативні явища сучасного економічного ладу» [1, с. 5]. Отже, кооперація економічно соціалізує підприємницькі можливості окремих зацікавлених індивідів через поєднання набутих ними в суспільстві навичок для поліпшення зусиль соціально-економічного обміну.

Кооператив, наприклад, поширена форма організації соціального підприємництва. Фізично - це можуть бути створювачі, набувачі соціальних продуктів. Кооперація як форма

організації посилює рівень взаємної відповідальності за результат, активізує мотиваційні фактори виконання соціальним підприємством соціальної місії. Науковці також вважають кооперацію інститутом [15, с. 277], який створюється для організації спільної діяльності в різних сферах і галузях, залучаючи до неї широке коло індивідів, у яких недостатньо можливостей для ефективного досягнення результату. При цьому відзначають кооперативи як особливу форму організації виробництва й соціального захисту їхніх членів [15, с. 277]. Соціальність кооперації, відповідно теоретичну визначеність її як ефективної форми організації соціального підприємництва також можна представити через її відповідність з ознаками соціального капіталу, принципами самоорганізації.

Таким чином, ідейним підґрунтям для теоретико-методичного та практичного розроблення проблеми розвитку кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі слугує гіпотетичне переконання про спроможність кооперативів, зокрема енергетичних, брати активну участь у формуванні соціально-економічного добробуту населення. Методологічно проєктуємо також аспект ідентифікації засад визначення енергетичного добробуту й участі енергетичних кооперативів у його формуванні.

Мета статті - теоретико-методично з емпіричними оцінками охарактеризувати засади розвитку кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі.

Виклад основних результатів дослідження. В організаційно-економічному контексті розвитку підприємств під соціалізацією розуміють склад, поширення організаційно-правових структур. Крім того, в цьому сенсі соціалізація означає мотивацію створювати організації, а також частку серед них таких, що виконують соціальну місію - соціальні підприємства або підприємства соціального типу. У складі організаційно-правових структур на селі, в сільському господарстві, з огляду на останнє, виділяються кооперативи.

Кооперація і підприємницьке господарювання як процес виступає об'єктом, сферою досліджень, відносно до яких соціалізація за економічним змістом має свою специфіку. Базовим у методологічному підході

визнання засад, зокрема організаційно-економічної соціалізації кооперації, слугує поширення результатів діяльності кооперативу, в проведеному дослідженні - енергетичного, на його учасників задля вирішення енергетичних проблем сільської громади. Таким чином кооператив вибудовує ланцюг взаємодії, що завдяки принципам кооперації сприяє ефективній соціалізації підприємницького господарювання. Викладену теоретико-методичну позицію корелюємо із визначенням економічного змісту соціалізації, яка розглядається як повернення економіки «обличчям до людини», як міра задоволення потреб і способів реалізації інтересів усіх членів суспільства [3, с. 6]. Саме до енергетичного кооперативу й можна застосувати критерій «повернення економіки «обличчям до людини», визначивши ефекти здобуття енергоефективності, енергозабезпечення, що буде «мірою задоволення потреб», а також чітко визначений «спосіб реалізації інтересів усіх членів суспільства» [3, с. 6] - на практиці це реалізація інтересів селян-членів кооперативу в енергетичному сегменті господарської взаємодії. Кооперативні цінності, норми, традиції та їх практичне впровадження, без перебільшення, слушно вважати детермінантами соціалізації економіки. В організаційно-економічному аспекті соціалізації підприємницького господарювання кооператив - це організаційна форма, яка за допомогою специфічних методів забезпечує перенесення результатів, створеного продукту у сферу ринкового соціального обміну.

Об'єктом ринкового соціального обміну виступають блага, створення та набуття яких для задоволення потреб опосередковано вартістю. В основі механізму соціалізації, тобто поширення результатів господарювання, знаходяться економічні інтереси, які не менш важливі в енергетичній сфері. Для українського аграрного сектору і села розвиток енергетичної кооперації - інституційної моделі організаційно-економічної соціалізації господарювання, розглядається як важливий і прийнятний механізм досягнення енергоефективності в системі сільського розвитку.

У процесі господарської діяльності відбувається опосередкування соціального результату економічним, а економічного - соціальним обміном в організації і суспільстві. Тим самим йдеться про економічну поведін-

ку підприємця, який, створюючи господарську структуру, організовуючи її діяльність і постачаючи товари (послуги) на ринок, здійснює процес організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання. Загальне ж визначення засад організаційно-економічної соціалізації витікає із концепцій підприємництва. При цьому соціалізацію підприємництва доцільно розділити на економічну (становлення і розвиток підприємництва як явища, процесу, системи, що забезпечує формування добробуту націй); організаційно-економічну (організація, поширення та забезпечення функціонування підприємства); соціально відповідальну (благодійництво, створення соціальних підприємств).

Організаційно-економічна соціалізація підприємницького господарювання являє собою безкінечний процес трансформації організаційної структури, економічних відносин, соціального обміну, що в результаті набувають консолідованої соціально-економічної ефективності як фундаменту певного рівня добробуту. Наприклад, консолідована соціально-економічна ефективність енергетичного кооперативу найбільш важлива для сільської громади як спроможність гарантувати забезпечення своїх членів доступними та якісними з позицій екології, зокрема, джерелами енергії. Зазначаємо, що в цьому разі критерієм доступності є вартість (економічний ефект), а якості - джерело й наслідки використання (соціальний ефект). Тобто організаційно-економічна соціалізація енергетичного кооперативу - це спроможність брати активну участь у вирішенні енергетичних проблем членів громади з урахуванням засад сталості господарювання, соціальної спрямованості та конкурентоспроможності. Енергетичні кооперативи доцільно вважати такими структурами, що відповідають принципам інклюзивності.

Також економічну соціалізацію підприємництва розглядаємо через проблеми створення соціально спрямованих за організаційною формою підприємств, а також побудову системи соціально спрямованого бізнесу. В основі процесу соціалізації - поширення соціальних і економічних структур підприємницького типу, які своїми діями сприяють розвитку сільських територій та села. Відповідно соціалізацію сільськогосподарських підприємств слід пов'язувати з результатами реалізації ними своєї функції

на благо соціуму, а саме: виробництво продовольства (продовольча безпека); створення робочих місць (зайнятість); формування матеріального добробуту (доходи від праці в сільському господарстві); підтримка розвитку сільських територій (соціальна інфраструктура тощо).

Соціалізація може вважатися результатом економічної поведінки власників підприємства в частині соціальної відповідальності. Наприклад, екологічна свідомість - фактор соціальної відповідальності, соціалізації підприємництва через механізм свідомого дотримання чи недотримання правил взаємодії з природою, які мінімізують негативний вплив технологій і способів виробництва. Практично організаційно-економічна соціалізація підприємництва означає створення умов і фактичне поширення підприємницьких структур (підприємств), а також забезпечення створення ними доступних для споживача товарів, надання послуг. По-

декуди соціалізація підприємництва може трактуватися як синонім інклюзивного розвитку - за результативністю - соціально-економічними досягненнями. У розвиток цієї ідеї виділяємо сфери життєдіяльності, щодо яких можна ідентифікувати соціалізацію за організаційно-економічним контекстом, наприклад, в оцінках механізму розвитку енергетичних кооперативів.

Кооперація відповідно до загальноновизначених принципів її сприйняття може вважатися найбільш ефективною формою соціалізації підприємництва. У системі традиційного, класичного підприємництва функціонують підприємства різних організаційних та організаційно-правових форм господарювання - кількість і структура яких змінюється. Малопоширеність кооперативів на селі слугує відповідним «соціальним діагнозом» сільському розвитку, адже серед сільськогосподарських підприємств кооперативи становлять незначну частку (табл.).

Динаміка кількості підприємств за організаційними формами господарювання в сільському господарстві України

Рік і категорія підприємств								
2000	2010	2013	2014**	2015**	2016**	2017**	2018**	2019**
<i>Кількість підприємств, од.</i>								
Усього								
51588	56493	49046	46199	45379	47697	45558	49208	48504
Господарські товариства								
6718	7769	8245	7750	7721	7752	8215	10323	10931
Приватні підприємства								
2519	4243	4095	3772	3627	3752	3815	3955	3956
<i>Виробничі кооперативи</i>								
3136	952	809	674	596	582	573	568	554
Фермерські господарства								
38428	41726	34168	33084	32303	33682	34137	33164	32452
Державні підприємства								
385	322	269	228	241	222	218	213	215
Підприємства інших форм								
402	1481	1460	691	891	603	592	681	465

Джерело: Сформовано на основі [13-16].

Затребуваними стають структури, які за формою організації відповідають викликам, що постали перед господарями в умовах нестабільної економіки, високих ризиків. Наприклад, господарські товариства (їх кількість зростає), адже цей тип організаційної структури найбільш адаптований до економіки сільської галузі за постійних трансформацій та невизначеності. Вираженою є нестабільність організаційних форм з переважачою соціальною спрямованістю господарювання - це, наприклад, кооперативи, а також державні підприємства. На основі їх

утворюються різні типи господарських товариств, а також фермерські господарства, приватні підприємства. В організаційному контексті проявляється капіталістична модель соціалізації підприємств.

Емпірично ідентифікуючи предметну область проведеного дослідження, зазначимо, що енергетичні кооперативи визнаємо структурами з організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання, завдяки яким актуалізується участь у вирішенні проблем енергетичного забезпечення розвитку сільських територій. При цьому

доцільна особливість полягає у тому, що цей процес відбувається за безпосередньої участі селян - членів кооперативу, що результативно посилює соціальну відповідальність кооперативу як підприємницької структури. Тут відзначається енергетичний контекст організаційно-економічної соціалізації підприємництва, господарювання, який ідентифікується за напрямом спеціалізації - енергетичний. Варто зауважити, що саме освоєння громадою кооперативного механізму спільного забезпечення енергією, зокрема з відновлюваних джерел - означає потенційний соціальний ефект.

Стосовно до проблематики позиціонування засад, практики енергетичного кооперування зазначимо, що енергетичні кооперативи найбільш доцільно створювати у сфері альтернативної енергетики. За функціональними характеристиками і проєктованою результативністю енергетичний кооператив можна ідентифікувати як соціальне підприємство. Тобто це підприємство, яке здійснює господарську діяльність для отримання прибутку з метою самофінансування. Згідно із Законом України «Про альтернативні джерела енергії»: «енергетичний кооператив - юридична особа, заснована відповідно до Закону України «Про кооперацію» або Закону України «Про споживчу кооперацію» для здійснення господарської діяльності з виробництва, заготівлі або транспортування паливно-енергетичних ресурсів, а також з метою отримання прибутку, відповідно до вимог законодавства» [21]. У наведеному визначенні чітко прослідковується аспект визначення кооперативу як структури з ознаками соціально спрямованої діяльності, яку прирівнюємо до характеристик соціального підприємництва.

Звертаючись деякою мірою до зарубіжного досвіду енергетичного кооперування, відзначимо, що, наприклад, у Німеччині енергетичні кооперативи формують систему «громадської енергетики» в галузі виробництва-споживання відновлюваної енергії - «енергетичні кооперативи Німеччини виробляють електричну та теплову енергію, а також займаються її транспортуванням (постачанням) для потреб членів своїх кооперативів» [20, с. 95]. У цьому контексті вбачається переконливий приклад організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання через розвиток кооперації в енергетичній сфері, що за ефектами спів-

відноситься із забезпеченням енергетичного добробуту.

Енергетичні кооперативи визнаємо вдалим прикладом соціально спрямованого, соціального підприємництва, механізмом організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання у сегменті відновлюваної енергії. Кінцевий найбільш доцільний і прийнятний ефект від діяльності енергетичного кооперативу, якщо розглядати його за статусом соціального підприємства - потенційно активна участь у реалізації енергетичних стратегій на селі. Така участь відзначена у контексті Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року і, насамперед, щодо сприяння забезпеченню доступу споживачів до певних видів енергії, включаючи відновлювані джерела. З погляду економічної соціалізації тут потрібно навести приклад того, як свого часу певним аналогічним чином організовувався доступ широких верств населення до води у Бангладеші [18], що активно посприяло підвищенню продовольчої безпеки як форми національного добробуту (продовольчого добробуту). Це, зокрема, один із перших прикладів соціального підприємництва, яке можна вважати вищою формою організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання. Розвиток енергетичних кооперативів, на переконання авторів, сприятиме підвищенню енергоефективності розвитку сільських територій і формуванню енергетичного добробуту. Аспект відновлюваності також розглядаємо одним з основних індикаторів організаційно-економічної соціалізації господарювання на селі через становлення та розвиток енергетичних кооперативів.

У заданому контексті енергетична безпека, за статусом енергетичний добробут, опосередковує загальний добробут населення - і не тільки економічний, а й соціально-економічний. Тому через дослідження кооперації в енергетичній сфері й урахування контексту добробуту нами вводиться у систему предметного дискурсу поняття енергетичного добробуту, якого практично можна досягти шляхом організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на кооперативних засадах, через виконання кооперативами організаційних та економічних функцій для формування енергетичного добробуту сільського населення.

На сучасному етапі, в умовах, коли динаміка зростання цін на енергетичні ресурси, зокрема для побутового споживання, фактично не підйомна стосовно покриття доходами пересічних громадян, селяни - це перші стейкхолдери щодо енергетичного кооперування. Тому з кожним роком мотиваційний потенціал у реалізації можливостей енергетичних кооперативів зростає, особливо в системі відновлюваних джерел. Таким чином, варто погодитись із позицією інших дослідників розвитку енергетичного кооперування: «Перевагами від створення енергокооперативів є підвищення економічної активності громадян; створення доданої вартості; екологічна утилізація відходів сільського господарства; залучення інвестицій для розвитку сільських територій; створення додаткових робочих місць; збільшення податкових надходжень у місцеві бюджети; підвищення енергонезалежності та забезпечення енергетичної автономії сільськогосподарських підприємств» [4, с. 36-37]. До цього ж контексту відносяться переконання інших дослідників [13], за якими кооперація виступає однією із найбільш перспективних форм господарювання, яка, за нашим авторським баченням, є одним із найбільш значимих механізмів організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання; тим паче, що «кооперативні форми господарювання - особливі форми колективного ринкового підприємництва з активною соціальною спрямованістю і захистом своїх членів. Це відображає інтереси суспільства і держави, а також сприяє створенню умов для розвитку відповідних територій» [13, с. 28].

Незалежно від статусу та спеціалізації кооперативи являють собою структури, що характеризуються відповідністю критеріям соціалізації підприємницького господарювання. В силу цього, зокрема в умовах агропромислового і сільського сектору економіки України, кількість кооперативів різновекторно змінюється, переважно в бік зменшення (див. табл.). Якщо ж виділити предметну область енергетичної кооперації, то цей елемент перебуває у зародковому стані. Зокрема висвітлюючи тенденції і динаміку щодо кількості енергетичних кооперативів, звертаючись до публікацій інших авторів [4], інформації з мережі Інтернет [22], наведемо як приклад такі структури: «... енергокооператив на Харківщині, який склада-

ється всього із 3-х домогосподарств, має споживання (1000-1200 кВт·год/місяць), а сонячна електростанція, що вони збудували на власних дахах, виробляє 3000-3300 кВт·год/місяць електричної енергії. Щомісяця кооператив заробляє від 9 до 10 тис. грн. Враховуючи, що будівництво (із документацією) обійшлося у \$13 тис., то проект окупиться за 2,7 роки, безкоштовно забезпечуючи електричною енергією домогосподарства та надаючи додатковий прибуток. У сільських громадах, особливо віддалених сіл, де існують проблеми із постійним енергопостачанням, енергетичні кооперативи, що використовують ресурси розсіяної та прямої сонячної радіації (сонячне світло), можуть стати новим джерелом отримання прибутку сільськими громадами» [22]. Проте потрібно і бажано враховувати специфіку сільського розвитку, який має відповідати формуванню мотиваційних спроможностей поширенню соціального підприємництва. У такому разі важливо задіяти організаційний механізм кооперації з огляду на позитивний зарубіжний досвід його сприйняття при здійсненні соціалізації підприємництва, зокрема і в сфері сільського розвитку. Наприклад, у розвинених країнах пріоритетним соціальним підприємством за організаційною формою визнано кооперативи. Причина в демократичності відносин, обов'язковості взаємної участі у вирішенні статутних завдань, що зумовлює підвищену мотивацію до досягнення загального результату.

При визначенні стратегічних пріоритетів кооперації на селі потрібно враховувати соціально-економічні конвергенції суб'єктів господарювання. Тобто наближення інтересів, їх консолідація і пошук спільного в реалізації виступає мотиваційною базою для кооперування. Кооперація, як система консолідації поєднання зусиль сільських господарів для організаційно-економічного забезпечення вирішення господарських і соціальних проблем на селі, потребує соціально-економічної конвергенції інтересів.

У цьому стратегічно проявляється соціально-економічна природа кооперації на селі як механізму коаліційного вирішення проблеми сільського розвитку. У стратегічному аспекті кооперація вважається ефективним організаційно-економічним механізмом соціалізації господарських суб'єктів через сприяння зближенню інтересів. Це так званий спосіб організованої міжгосподарської

конвергенції можливостей для спільного досягнення цілей. На засадах конвергенції в кооперуванні формуватиметься підґрунтя для консолідації можливостей і ресурсів, що забезпечуватиме ефективну модель соціально-економічного розвитку сільських територій, сільськогосподарського виробництва. У загальному кооперація має забезпечити конвергенцію (наближення) економічних і соціальних параметрів сільського розвитку. Тим паче, що сьогодні якраз відбувається соціально-економічна дивергенція, дезорганізація виробництва.

Висновки. Кооперація дозволяє оптимізувати логістику, формувати передумови для ефективного ціноутворення і справедливого перерозподілу доходів між учасниками продуктового ланцюга. Проте в Україні кооператив не сприймають як ефективну організаційно-економічну структуру, відсутні необхідні передумови - зокрема ідеологічного характеру. Кооперація забезпечить соціально-економічне зростання сільських територій, при цьому пріоритет підтримки слід надавати обслуговуючим кооперативам. Наприклад, за допомогою розвитку ко-

операції видається можливим формування несировинних джерел підвищення сільського добробуту. Кооперація - ефективний вихід, адже кооперативи сприятимуть соціалізації підприємництва, економічному добробуту і конкурентоспроможності малих суб'єктів. Кооперативна суб'єктність може бути сформована тільки за умови створення необхідних передумов, заснованих на довірі селян до кооперативних господарств. Через розвиток кооперації постає реальна можливість зменшення кількості неформалізованих суб'єктів господарювання, які перебуватимуть в «тіні». Енергетичні кооперативи зокрема можуть постати як класичні соціальні підприємства із забезпечення селян відновлюваними (біологічними) джерелами енергії, представляючи господарський сегмент інфраструктури соціально-побутового забезпечення. У цьому контексті за допомогою поширення енергетичних кооперативів розглядаємо інфраструктурну модель енергоефективності господарювання на селі, яка відзначається соціальною спрямованістю та ефектами сталого розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. *Бородаєвський С.В.* Історія кооперації. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 446 с.
2. *Вебер Макс.* Господарство і суспільство: нариси соціології розуміння / з нім. пер. М. Кушнір. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2012. 1112 с.
3. *Галушка З. І.* Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 408 с.
4. *Гончарук І. В.* Досвід формування енергетичної автономії сільських територій: оцінка ролі кооперативів. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 1. С. 23-40.
5. *Гончарук І. В.* Роль сільськогосподарських кооперативів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій Вінницької області. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 8. С. 56-67.
6. *Дюк А. А.* Концептуально-методичні засади оцінки організаційно-економічної соціалізації підприємництва на селі. *Економіка АПК*. 2020. № 4. С. 111-120.
7. *Дюк А. А.* Організаційно-економічна соціалізація підприємництва на селі в умовах трансформації господарювання. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 108-117.
8. *Економічний енциклопедичний словник : у 2-х т. Т. 1 / за ред. С. В. Мочерного.* Львів : Світ, 2005. 616 с.
9. *Івашина С. Ю.* Теоретико-методологічний підхід до визначення критеріїв соціалізації економіки. *Науковий погляд. Економіка та управління*. 2016. № 2. С. 54-62. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2016_2_8.
10. *Калетнік Г. М.* Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2015. № 1. С. 3-15.
11. *Калетнік Г. М.* Економіка виробництва біопалива в Україні та забезпечення продовольчої безпеки. *Економіка АПК*. 2010. № 1. С. 30-36.
12. *Калетнік Г. М., Прутська Т. Ю.* Трансакційні витрати підприємницької діяльності в агробізнесі. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2014. № 2. С. 3-11.

References

1. Borodaievskiy, S.V. (2019). Istorii kooperatsii [History of cooperation.]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury [In Ukrainian].
2. Veber, M. (1922). Wirtschaft und Gesellschaft. Grundriß der verstehenden Soziologie [Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology]. Tübingen: Mohr [In German].
3. Halushka, Z.I. (2009). Sotsializatsiia transformatsiinoi ekonomiky: osoblyvosti, problemy, priorytety: monohrafiia [Socialization of transformational economy: features, problems, priorities: monograph]. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t [In Ukrainian].
4. Honcharuk, I.V. (2020). Dosvid formuvannia enerhetychnoi avtonomii silskykh terytorii: otsinka roli kooperatyviv [Experience of Forming of Energy Autonomy in Rural Areas: Assessing the Role of Cooperatives]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky, Issue 1(51), pp. 23-40* [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-1-2>.
5. Honcharuk, I.V. (2017). Rol silskohospodarskykh kooperatyviv u zabezpechenni staloho rozvytku silskykh terytorii Vinnytskoi oblasti [Role of Agricultural Cooperatives in Providing Sustainable Development of Rural Areas of Vinnytsia Region]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky, Issue 8, pp. 56-67* [In Ukrainian].
6. Diuk, A.A. (2020). Kontseptualno-metodychni zasady otsinky orhanizatsiino-ekonomichnoi sotsializatsii pidpriemnytstva na seli [Conceptual and methodical bases for the evaluation of organizational and economic socialization of rural entrepreneurship]. *Ekonomika APK, 4, pp. 111-120* [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202004111>.
7. Diuk, A.A. (2020). Orhanizatsiino-ekonomichna sotsializatsiia pidpriemnytstva na seli v umovakh transformatsii hospodariuvannia [Organizational-economic socialization of entrepreneurship under the conditions of economic transformation]. *Ekonomika APK, 5, pp. 108-117* [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005108>
8. Mochernyi, S.V. (Ed.) (2005). Ekonomichnyi entsyklopedychnyi slovnyk: u 2 t. T. 1. [Economic encyclopedic dictionary: in 2 vols. Vol. 1]. Lviv: Svit [In Ukrainian].

13. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі : наук. доп. / Ю. О. Лупенко та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.

14. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність / [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.] ; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.

15. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Заяць В. М. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 430 с.

16. Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки : монографія / [Малік М. Й., Шпикуляк О. Г., Мамчур В. А. та ін.] ; за ред. М. Й. Маліка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 374 с.

17. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ : Києво-Могилянська академія, 2011. 242 с.

18. Юнус М. Мир трех нулей. Как справиться с нищетой, безработицей и загрязнением окружающей среды / пер. с англ. Москва : Альпина Паблишер, 2019. 275 с.

19. Яхно П. Т. Соціалізація економіки та індивідуалізація споживчого ринку як необхідної передумови національного розвитку. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент.* 2019. Вип. 2 (80). С. 12-17.

20. Шпикуляк О. Г., Іванченко В. О. Досвід Німеччини у розвитку енергетичних кооперативів: перспективи для України. *Економіка АПК.* 2018. № 1. С. 92-101.

21. Про альтернативні джерела енергії : Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text>.

22. Як змінюється зелена енергетика в Україні. URL : <https://ecoenerhiia.ua/news/jak-zminjuetsja-zelena-energetika-v-ukraini.html>.

23. Shpykuliak O., Bilokinn I. "Green" cooperatives in the formation of an institutional mechanism of development of alternative power engineering in the agrarian sector of the economy. *Baltic Journal of Economic Studies.* 2019. Vol. 5 № 2. P. 249-255. Riga: Publishing House "Baltija Publishing". <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-249-255>.

24. Sakovska O., Shpykuliak O. State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020. 33rd IBIMA Conference: 10-11 April 2019 Granada, Spain. Editor Khalid S. Soliman. 2019. P. 8316-8321. URL : <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-85074096591&partnerID=MN8TOARS> (дата звернення: 07.08.2020).

9. Ivashyna, S.Yu. (2016). Teoretyko-metodolohichni pidkhdid do vyznachennia kryteriv sotsializatsii ekonomiky [Theoretical and methodological approach to defining criteria of socialization of the economy]. *Naukovyi pohliad: Ekonomika ta upravlinnia*, 2, pp. 54-62. Retrieved from: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2016/2_56_2016/8.pdf [In Ukrainian].

10. Kaletnik, H.M. (2015). Stratehiko-instytutsiini zasady efektyvnosti vykorystannia potentsialu aharnoho sektoru ekonomiky [Strategic and Institutional Groundwork of Efficient Use of Potential Agricultural Sector]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky, Issue 1*, pp. 3-15 [In Ukrainian].

11. Kaletnik, H.M. (2010). Ekonomika vyrobnytstva biopalyva v Ukraini ta zabezpechennia prodovolchoi bezpeky [Economics of biofuel production in Ukraine and food security.]. *Ekonomika APK*, 1, pp. 30-36 [In Ukrainian].

12. Kaletnik, H.M. & Prutska, T.Yu. (2014). Transaktsiini vytraty pidpriemnytskoi diialnosti v ahrobiznesi [Transaction Costs of Entrepreneurship Activity in Agribusiness]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Serii ekonomichni nauky, Issue 2(88)*, pp. 3-11 [In Ukrainian].

13. Lupenko, Yu.O., et al. (2019). Perspektyvni formy orhanizatsii hospodarskoi diialnosti na seli: naukova dopovid [Promising forms of economic activity in the countryside: a scientific report]. Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

14. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H., Malik, M.Yo., et al. (2017). Rozvytok malykh ahrarykh pidpriemstv u rynkovomu instytutsiinomu seredovyschi: indykatory ta efektyvnist [Development of small agricultural enterprises in a market institutional environment: indicators and efficiency]. Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

15. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Zaiats, V.M., et al. (2016). Rozvytok pidpriemnytstva i kooperatsii: instytutsiinalnyi aspekt: monohrafiia [Development of entrepreneurship and cooperation: institutional aspect: monograph] Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

16. Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., Mamchur, V.A., et al. (2019). Rozvytok silskohospodarskoi kooperatsii ta intehtratsiini protsesy v aharnomu sektori ekonomiky: monohrafiia [Development of agricultural cooperation and integration processes in the agricultural sector of the economy: monograph]. Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

17. Shumpeter, Y.A. (2011). Teoriia ekonomichnoho rozvytku. doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsyклу [The Theory of Economic Development. An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle]. Kyiv: Kyievo-Mohylianska akademiia [In Ukrainian].

18. Yunus, M. (2017). A World of Three Zeros: The New Economics of Zero Poverty, Zero Unemployment, and Zero Net Carbon Emissions. PublicAffairs [In English].

19. Yakhno, T.P. (2019). Sotsializatsiia ekonomiky ta indyvidualizatsiia spozhyvchoho rynku yak neobkhdnoi peredumovy natsionalnoho rozvytku [Socialization of the economy and individualization of the consumer market as a necessary condition of national development]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarynoho universytetu. Serii Ekonomika i menedzhment, Issue 2(80)*, pp. 12-17 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32845/bsnau.2019.2.3>.

20. Shpykuliak, O.H. & Ivanchenko V.O. Dosvid Nimechchyny u rozvytku enerhetychnykh kooperatyviv: perspektyvy dlia Ukrainy [Experience of Germany in development of energy cooperatives: perspectives for Ukraine]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 92-101 [In Ukrainian].

21. Pro alternatyvni dzherela enerhii: Zakon Ukrainy [On Alternative Energy Sources: Law of Ukraine] (2003). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text> [In Ukrainian].

22. Ilnatiev, S. (2017). Yak zminiuetsia zelena enerhetyka v Ukraini [How green energy is changing in Ukraine]. Retrieved from: https://nv.ua/ukr/biz/experts/yak-zminuyetsya-zelena-energetika-v-ukrajini-613993.html?utm_content [In Ukrainian].

23. Shpykuliak O. & Bilokinn I. (2019). "Green" cooperatives in the formation of an institutional mechanism of development of alternative power engineering in the agrarian sector of the economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 5 (2), pp. 249-255. Riga: Publishing House "Baltija Publishing" [In English]. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-249-255>.

24. Sakovska O. & Shpykuliak O. (2019). State regulation of the functioning and development of agricultural cooperatives in the grain market. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020. 33rd IBIMA Conference: 10-11 April 2019 Granada, Spain. Editor Khalid S. Soliman. (pp. 8316-8321). Retrieved from: <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=s2-2.0-85074096591&partnerID=MN8TOARS> [In English].

Kaletnik G. M., Diuk A. A. Development of cooperation in the energy sphere of organizational and economic socialization of entrepreneurial management in the rural area

The purpose of the article is by theoretically and methodically, with empirical estimates, to characterize the foundations of the cooperation of development of organizational and economic socialization of entrepreneurial management in the rural energy sector.

Research methods. Among the methods used: abstract-logical - to determine the nature and principles of organizational and economic socialization of entrepreneurial management, taking into account the factor of coordination in the agricultural sector; comparative analysis - to determine the organizational structure of business entities in the study area; prognostic - to assess the prospects for the development of energy cooperation in achieving energy well-being in rural development.

Research results. Theoretical and methodological principles of organizational and economic socialization of entrepreneurial management in the rural areas are substantiated. The role of energy cooperatives in shaping the energy well-being of rural communities has been established.

Scientific novelty. The methodical connection of organizational and economic socialization of entrepreneurship with cooperation as factors of balancing economic and social interests in the system of rural development is determined; priorities for improving relations in the system of social services; organizational conditions for intensifying the use of renewable energy sources in the formation of energy well-being in rural areas.

Practical significance. The practical conditions and features of the development of cooperation in the energy sphere of organizational and economic socialization of entrepreneurial management in the rural areas are determined. Theoretical and methodological characteristics of the connection of energy cooperation with the formation of energy-efficient rural development, which practically involves the active participation of rural residents in the organization of self-sufficiency of energy resources through mechanisms of participation in creating and ensuring the functioning of energy cooperatives. It is proved that cooperation is an important structural mechanism for achieving energy efficiency. Tabl.: 1. Refs.: 24.

Keywords: socialization; energy cooperative; organizational and economic socialization; business management; social entrepreneurship.

Kaletnik Grygorii Mykolaiovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, head of the department of administrative management and alternative energy sources, the president of Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna St., Vinnytsia, 21008)

E-mail: rector@vsau.org

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

Diuk Anna Andriivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of economics, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna St., Vinnytsya, 21008)

E-mail: annaduke@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-6480-0558>

Калетник Г. Н., Дюк А. А. Развитие кооперации в энергетической сфере организационно-экономической социализации предпринимательского хозяйствования на селе

Цель статьи - теоретико-методически с эмпирическими оценками охарактеризовать основы развития кооперации в энергетической сфере организационно-экономической социализации предпринимательского хозяйствования на селе.

Методика исследования. Среди использованных методов: абстрактно-логический - для определения сущности и основ организационно-экономической социализации предпринимательского хозяйствования с учетом фактора координации в аграрной сфере; сравнительного анализа - для установления организационной структуры субъектов хозяйствования исследуемой сферы; прогностический - для оценивания перспективности развития энергетической кооперации в достижении энергетического благополучия в сельском развитии.

Результаты исследования. Обоснованы теоретико-методологические положения относительно организационно-экономической социализации предпринимательского хозяйствования на селе. Выявлена роль энергетических кооперативов в формировании энергетического благополучия сельских общин.

Элементы научной новизны. Определены методический связь организационно-экономической социализации предпринимательства с кооперацией как факторов сбалансирования экономических и социальных интересов в системе сельского развития; приоритетов улучшения отношений в системе социально-бытового обслуживания населения; организационных условий активизации использования возобновляемых источников энергии при формировании энергетического благополучия на селе.

Практическая значимость. Определены практические условия и особенности развития кооперации в энергетической сфере организационно-экономической социализации предпринимательского хозяйствования на селе. Систематизированы теоретико-методические характеристики связи энергетической кооперации с формированием системы энергоэффективного сельского развития, что практически предполагает активное участие сельских жителей в организации самообеспечения энергетическими ресурсами через механизмы участия в создании и обеспечении функционирования энергетических

кооперативов. Доказано, что кооперация является важным структурным механизмом достижения энергоэффективности хозяйствования. Табл.: 1. Библиогр.: 24.

Ключевые слова: социализация; энергетический кооператив; организационно-экономическая социализация; предпринимательское хозяйствование; социальное предпринимательство.

Калетник Григорий Николаевич - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, заведующий кафедрой административного менеджмента и альтернативных источников энергии, президент Винницкого национального аграрного университета (21000, г. Винница, ул. Солнечная, 3)

E-mail: rector@vsau.org

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-4848-2796>

Дюк Анна Андреевна - кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21000, г. Винница, ул. Солнечная, 3)

E-mail: annaduke@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-6480-0558>

Стаття надійшла до редакції 14.11.2020 р.

Фахове рецензування: 16.11.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Калетник Г. М., Дюк А. А. Розвиток кооперації в енергетичній сфері організаційно-економічної соціалізації підприємницького господарювання на селі. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 19 – 29. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011019>

Kaletnik, G.M. & Diuk, A.A. (2020). Rozvytok kooperatsii v enerhetychnii sferi orhanizatsiino-ekonomichnoi sotsializatsii pidpriemnytskoho hospodariuvannia na seli [Development of cooperation in the energy sphere of organizational and economic socialization of entrepreneurial management in the rural area]. *Ekonomika APK*, 11, pp. 19 – 29 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202011019>

* * *

Новини АПК

Підвищення якості життя людей та сталий розвиток агровиробництва - ключові цілі Стратегії продовольчої безпеки України

3 грудня поточного року відбулося підсумкове засідання міжвідомчої робочої групи щодо розробки Стратегії продовольчої безпеки України. Робоча група створена за дорученням Прем'єр-міністра України під головуванням Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства Ігоря Петрашко.

В Україні виробляється достатньо продовольства для забезпечення здорового харчування. Проте частина населення має обмежений доступ до необхідних харчових продуктів через низьку купівельну спроможність. Відповідно це призводить до росту захворюваності, зниженню життєвої та ділової активності, економічних збитків.

Так, згідно з прогнозами FAO, якщо актуальні моделі харчування збережуться до 2030 року, то рівень світових щорічних витрат у сфері охорони здоров'я, пов'язаних із смертністю та неінфекційними захворюваннями, досягне 1,3 трлн доларів США. Розрахунки FAO показують, що щорічні втрати ВВП становлять 5%.

Тому з метою зниження рівня захворюваності, забезпечення повноцінного доступу кожної людини до продовольства, продовольчої незалежності та сталого розвитку сільського господарства опрацьовується Стратегія продовольчої безпеки України.

Стратегія передбачає упродовж всього періоду її реалізації спільну та скоординовану діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування у партнерстві з науковими установами, інститутами громадянського суспільства, міжнародними організаціями та бізнесу.

«Реалізація Стратегії дасть можливість забезпечити продовольчу незалежність, підвищити якість життя людей та стимулювати агровиробництво. Це у свою чергу надасть можливість нарощувати експорт сільськогосподарських і продовольчих товарів, забезпечуючи надходження валютних коштів та зростання ВВП», - прокоментував Міністр Ігор Петрашко.

Пресслужба Мінекономіки